

Заслугує уваги й метафоричне утворення *скрипучі двері пам'яті*. Виникає низка асоціацій, швидше всього болісних, неприємних. У бажанні автора “прикрити двері пам'яті” вбачаємо потребу позбутись якихось спогадів, що, немов скрипучі двері, надокучають, турбують.

Зустрічаємо у Грицька Чубая й поєднання слухових та ментальних відчуттів: *вибачлива мелодія запізнених гальм*, поряд використовується і гіперболізована сполука *зримучі піщини авт*, де асоціації виникають на основі зіставлення за подібністю двох предметів. Розгорнутою є метафора-синестезія *...запах [квітки] тихо перебіг на дзеленькучим / плесом вікна....* Поєднання одоративних та слухових відчуттів створює образ аромату квітки, крім того, *дзеленькуче плесо вікна* викликає образ віконної шиби, що виблискує на сонці.

Меншою є група метафор-синестезій, утворених на основі тактильних відчуттів. У нас не викликають здивування такі синестезії, як теплий чи холодний погляд, а Грицько Чубай створює неперевершений образ: *із очей напиться тепла*. Осінній сад в автора викликає асоціації з *гарячим водограєм*, а *...річка на простягнутих долонях / трима гаряче небо вечорове...* Вдалою є поширена метафора-синестезія з образом тепла: *Чи дістану / Із світлих дуи тепла перлину*. В даному контексті відбувається символічне поєднання зорових та тактильних відчуттів.

Одоративні відчуття передаються за допомогою сполук, де вони поєднуються із зоровими: *...і пахли зеленими зорями очі*. Запах у Грицька Чубая має цілком матеріальне виявлення: *А там по росах носить з саду ранок / На плечах запахів мішки*, а вітер можна відчутти на смак: *...набравши вітру в пащу терпкого*.

Отже, проаналізувавши всі семантичні типи метафор-синестезій Грицька Чубая, можна зробити висновок, що вони утворюються: 1) за принципом епітету (*паралельні усмішки, німа вода, бездонний голос, озлоблений колір троянд, змучена і тепла тиша*); 2) за принципом оксюмору (*вчутти тишу, світло-темна рипуча гойдалка*); 3) за принципом символу (*тепла перлина, свіча мовчання*); 4) за принципом зіставлення (*зубами засвічувати звуки, скрипучі двері пам'яті*); 5) за принципом гіперболи (*вечір землю синьо охотив, той шепіт тишу синьо крас, заступає ніч зеленими очима*).

Метафори-синестезії Грицька Чубая пройняті ліризмом, їм притаманний високий рівень абстрагування. В інтерпретації автора непросторові поняття набувають просторових ознак, абстрактні форми сприймаються через звукові, слухові, смакові, одоративні та тактильні відчуття. Саме метафора-синестезія є характерною ознакою ідіостилу Грицька Чубая, що вирізняє його з-поміж інших поетів його покоління.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бальмонт К. Поэзия как волшебство. – М., 1916;
2. Бальмонт К. Светозвук в природе и световая симфония Скрябина. – М., 1917;
3. 3. Галич О. А. Загальне літературознавство: Навчальний посібник для вузів / О. А. Галич, В. М. Назарець, Є. М. Васильєв. – Рівне, 1997. – 544 с.;
4. 4. Галієв Б. Синестезія в мистецтві метафор // Обробка тексту і когнітивні технології (матеріали між. конф.). – Москва Варна, 2004. – С.33-42. – http://synesthesia.prometheus.kai.ru/sinmet_r.htm;
5. 5. Галієв Б. Література як “тіологон” для изучения синестезии. . – http://synesthesia.prometheus.kai.ru/literat_r.htm;
6. 6. Дмитрієва Н., Єщенко Т. Синестезія як феномен психолінгвістики та культурології (на мат. української поезії кінця ХХ століття) // Донецький вісник наукового товариства ім. Шевченка. Мова. – Т. 16. – Донецьк, 2007. – С. 194–207;
7. 7. Зубрицька Н. Грицько Чубай. Хроніка опору. – <http://chubay.ridne.net>;
8. 8. Hugo Heyman. Art and synesthesia: in search of the synesthetic experience. – <http://www.doctorhugo.org/synaesthesia/art/index.html>

The analysis of synesthesia as a linguistic phenomenon is suggested in this article. On the example of Hryhory Chubay poetic speech functions of different types of synesthesia as a subtype of metaphor are analysed; the peculiarities of its expression are outlined; its communicative and aesthetic functions in the poetic speech are distinguished.

Key words: metaphor, synesthesia, idiosstyle, transference of names.

А. В. Шумейкіна

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Наукове дослідження присвячене молодіжній мовотворчості – сленгу. Молодіжний сленг як соціальний різновид національної мови характеризується багатством словникового запасу. У статті визначено роль сленгу в мовленні сучасної молоді, досліджено сленгові слова та вирази, з'ясовано їхню специфіку та виокремлено кілька різновидів сленгізмів з різною лексичною конотацією. Доведено, що сленг – це складова молодіжної культури й мислення, своєрідний словесний код, а отже, молодіжний жаргон є органічною частиною української мови.

Ключові слова: сленг (жаргон), сленгові одиниці, лексичне значення, денотація, конотація.

Мовний процес кінця ХХ – початку ХХІ століття характеризується посиленням ролі неформальних, нелітературних елементів у мовленні. Це виявляється не тільки в нестандартизації розмовної мови, а й у проникненні сленгу до різних стилістичних рівнів – мови засобів масової інформації та художньої літератури. Сленг – це різновид розмовної мови, яка оцінюється суспільством як підкреслено неофіційна та характеризується динамічною зміною лексичного складу, що поповнюється за рахунок аргі, жаргонізмів, вульгаризмів, неологізмів [11, 42-44]. Жаргонне мовлення¹ завжди привертало увагу дослідників російської (Н. Тропіна, Т. Нікітіна), англійської (Т. Беляєва, В.Хом'яков) та української мов (С. Мартош, С. Пиркало, І. Матвієв, Л.Ставицька, Т. Кондратюк, Н.Шовгун та ін.). Однак молодіжний сленг ще не був предметом докладного аналізу в україністиці, незважаючи на те, що молодіжний сленг є основною базою

¹ У широкому розумінні термін „жаргон” є синонімом до терміна „сленг”.

жаргонного шару лексики [2, 6]. В академічних підручниках з сучасної української мови жаргонній лексиці присвячується невеличкий абзац із поданням вицвілих прикладів¹.

Молодіжний сленг як соціолект – це органічна частина української мови, один із функціональних стилів, яким послуговуються лише в окремих комунікативних ситуаціях студенти-носії мови з відносно високим рівнем освіти [4, 289]. Молодіжна мова різнобарвна, потужна, жива, строката, вражає своєю індивідуальністю, творчістю, експресивністю та смисловою багатогранністю. Усе це ще раз доводить актуальність та необхідність теоретичного і лексикографічного опрацювання сленгу, який останнім часом став одним з основних засобів спілкування молоді.

Сленг за своєю природою швидкозмінний, підвладний моді, динаміці суспільно-економічного розвитку та без лексикографічної фіксації приречений на небуття, оскільки сленгові номінації швидко з'являються, але так само швидко зникають, бо їх породжує окремий випадок, жарт, анекдот, фраза. В українстиці гостро відчувається брак словників сленгової лексики, недостатньо висвітлено також лінгвальну природу молодіжного сленгу. Це пов'язане з тим, що й досі у науці побутує негативне, заперечне ставлення до сленгу як неузального, периферійного, „брутального”, субстандартного явища лексико-семантичної системи мови, яке не потребує вивчення та відповідної лексикографічної фіксації. У контексті сучасної української мови соціально варіативна лексика потребує спеціального дослідження, бо в ній якнайповніше відображається вся сукупність проявів людської особистості [7, 5].

Мета статті – дослідити сленгові слова та вирази, визначити роль сленгу в мовленні сучасної молоді та з'ясувати його специфіку. Джерелами дослідження сленгових одиниць стало усне розмовне мовлення студентів, словники сучасного українського сленгу, а також художні твори сучасних прозаїків.

Разом з усім, складність дослідження сучасного розмовного мовлення зумовлена сукупністю чинників екстралінгвального та інтралінгвального характеру. По-перше, питома українського сленгу немає. Український сленг утворюється під впливом переважно двох мов – російської та англійської. Однак у спонтанному мовленні запозичена з російської та англійської мов жаргонна лексика зазнає суттєвих семантичних, морфологічних та словотвірних модифікацій на українському ґрунті, що й зумовлює її специфіку та особливість. До того ж, проникнення російських та англійських елементів до українського сленгу не несе жодних негативних наслідків типу засмічення мови чи суржикізації мови, оскільки чужорідність цих мовних одиниць добре усвідомлюється носіями мови і перетворюється на джерело комізму, словесної гри. Запозичення з англійської мови на зразок *драйв, денс, автотаті, пілл, френд, бестовий (кльовий), олдовий (старий), релакс тощо* надають мовленню елітарності, престижу, універсальності у плані розуміння його носіями інших мов. Попри те, що сленг – явище чужомовне, все ж слід враховувати здатність його до видозміни, трансформацій в україномовній комунікації. Крім того, у молодіжному мовленні є слова та вирази, характерні лише для певного регіону чи місцевості. Труднощі інтралінгвального характеру зумовлені тим, що слово за своєю сутністю – динамічна, рухлива і гнучка одиниця, не замкнена у своєму семантико-стилістичному обсязі. Слово може модифікуватися дуже широко як граматично, так і семантично. Кожна його формальна видозміна різною мірою змінює і значеннєвий обсяг, вносить тонкі значеннєві відтінки. Сленг характеризується динамічною зміною лексичного складу. Саме динамічні властивості слова та варіативність вираження його семантики спричинює проблемність дослідження цього шару лексики.

Що є сленг за своєю сутністю? Якщо зануритися в історію, то сленг, як і професійний жаргон ремісників минулого, був засобом конспірації. Елементи школярського і студентського жаргону наявні в літературно-писемних джерелах XVII-XVIII ст., зокрема в Українських інтермедіях XVII-XVIII ст., в Лексиконе славено-росським Памви Беринди, Київ, 1627, в поемі „Енеїда” та творах „Наталка Полтавка”, „Москаль-чарівник” Івана Котляревського. Жаргонні номінації також зафіксовані у Словарі української мови за редакцією Бориса Грінченка (Київ, 1907-1909). Очевидно, є підстави стверджувати, що учнівські жаргони виникли на Україні ще у XVIII ст., а, можливо, й раніше². Їх виникнення пов'язане з появою братських шкіл-бурс у XVII-XVIII ст. [11, 114 -118]. Якщо зважити на те, що жаргон онтологічно постає як засіб суспільної розваги, то нудні умови бурсацько-семінарського життя закономірно породили це явище, а жаргонний мовний світ у своїх визначальних моментах був адекватним світові бурсацьких розваг [11, 117]. Крім того, велика концентрація молоді, які до того ж жили ізольовано (гострий режим, інтернатське відособлення вихованців по бурсах), вплинуло на появу бурсацько-семінарського соціолекту із властивими лише йому словниково-стилістичними особливостями [11, 117]. Водночас ця окремішність зробила сленг особливим культурним і словесним кодом української молоді.

Дехто з науковців вважає сленг „особливою зоною небезпеки”, для якої характерні бідність лексики, неграмотна побудова фраз, невміння чітко сформулювати речення і т.п. Думка про те, що надмірне вживання ненормативної лексики загрожує українській мові спрощенням та збіднює мовлення, є помилковою і поверховою. Заслугує уваги наукова позиція Т.Кондратюк, котра вважає, що актуалізація ненормативної лексики та інтересу до неї свідчить не про відсутність культури та грамотності, а про симптоматичні тектонічні зміни в культурному пласті [7, 5]. Є очевидним, що сленгові слова та вирази на зразок **мозги закипіли, з'їхати з теми, шарити в музиці, втикати в філософію, ганяти понти** та ін. є зразком не мовного збіднення, а тяжінням сучасної української мови до технократизму та антропоцентризму, що, у свою чергу, зумовлене загальною тенденцією демократизації суспільства та мови [14, 10].

О. Тараненко зазначає, що різка активність вживання в розмовному стилі й у різних жанрах художнього та публіцистичного стилів зниженої, вульгарної, жаргонної лексики та елементів різних структурних рівнів просторіччя

¹ Такі слова, як *шпора, хвіст, пара, зарубіжка* вельми давно вийшли з розряду жаргонізмів.

² За переконаннями багатьох учених, студентське й школярське арго з'явилося ще раніше, в кінці 16 – на початку 17 ст. та належить до найраніших арготичних систем, засвідчених в українському письменстві ще у 17 ст.

зумовлена як демократизацією суспільно-політичного життя, лібералізацією та урізноманітненням соціально-економічних засад, морально-етичних та естетичних принципів суспільства, так і розширенням поля суспільного функціонування української мови [13, 33-35]. Попередня епоха (епоха тоталітарного режиму) надмірно гальмувала всі мовні зміни, мовець був позбавлений свободи вибору. Специфіка сучасної епохи – знищення колишніх стереотипів мислення, свобода від різного роду обмежень, лібералізація і демократизація суспільства, яка загалом видозмінює і мовні смаки нашого покоління, що виходять за межі стандарту [6, 7]. Ідеться насамперед про мовну свободу та розкутість, виявом якої і стають численні сленгові новотвори. Так, сьогодні можна не тільки сказати комусь „Іди геть”, „Зникни”, а й висловитися емоційніше: *зів'янь, відвали, відсохни, засунься, змийся, відкоти, курьохкай звідсіля, іди броди, іди тусуйся, іди в баню, скинься в тубик – там вогко і прохолодно, кризи бордюр* та ін. [СУМС, 5-80]. Отже, цивілізаційні процеси, технічний прогрес, зміни в суспільстві викликали необхідність називати нові явища. Виникнення сленгізмів пов'язане з „технократичним типом” (Н.Тропіна) сучасної деривації, з таксономічним зсувом актантів з класу „Технічні артефакти” до класів „Людина”, „Інтелектуальні артефакти”, „Соціальні явища, події, ситуації”.

Сленгізми виникають у невимушеному, побутовому (фамільярному) спілкуванні для позначення тих понять, що мають особливе значення в житті колективу та часто є протестом-насмішкою над соціальними, етичними, естетичними, мовними та іншими умовностями й авторитетами [20, 8]. Сленгізмам притаманна конотація емоційності, неофіційності, невимушеності, вони виконують експресивну, оцінну (переважно негативну) та евфемістичну функції. Емоційність є релевантною ознакою молодіжного сленгу, оскільки молодіжне спілкування виявляється у буттєвому повсякденному дискурсі, специфікою якого є обмін емоціями та враженнями і намагання максимально скоротити обсяг інформації. До того ж, що юнаки, потрапляючи з дитячого світу у доросле життя, ще не пристосувалися до нього і не знайшли підтримки однолітків чи дорослих. Емоційність є механізмом адаптації молоді до того середовища, в якому вони живуть¹. Це доводять численні сленгізми типу *в натурі, жижжа, фізня, фуфло, лажжа, фігово, галімо, кумарний* тощо. Імовірно, можливість не тільки поінформувати, а й висловити свої почуття у мовленні є не стільки економією зусиль мовця, скільки намаганням молодих людей продемонструвати свій характер та свою особистість. При цьому молодь концентрується на власних реаліях, таких як навчання, відпочинок, веселе проведення часу. Так, на позначення поняття „чудово” молоді люди вживають 15 сленгових новотворів: *прикольно, кльово, суперово, кайф, кайфово, класно, круто, убійно, зачунато, кучеряво, ульот, офігеть, бомба, ніштяк, чума*.

За словами Л. Ставицької, усі лексичні одиниці, що належать до сленгу, приречені підпорядковуватися його соціопрагматичним та експресивним інтенціям [11, 42]. Подібну думку висловив В. Хом'яков: „Загальний сленг... має яскраво виражений оцінний характер” [6, 8]. Нерідко використання сленгу здійснюється з метою іронічної чи емоційно-експресивної характеристики предмета або явища. Широке вживання сленгу юнаками і дівчатами – це протест проти узвичаєних норм, прагнення звільнитися від суспільних обмежень, одвічний конфлікт «батьки-діти», непорозуміння зі старшим поколінням, символ незадоволення або розчарування дійсністю [3]. Молодіжний сленг – це своєрідний словесний код, складова молодіжної культури й мислення, результат молодіжної мовотворчості.

У ході дослідження зроблено аналіз сленгових одиниць та виокремлено три типи лексичної конотації, що властива відповідним лексемам². Першу групу формують **сленгові номінації метафоричного характеру**, що називають предмети чи особи або характеризують їх. Сюди належать загальнонародні слова, вживані в специфічному значенні, напр.: **вівця** – недалека людина (перев. про жінок); **баклан, балалайка** – балакуча, несерйозна людина; **бацила** – людина, котра заважає кому-небудь; **дятел** – обмежена, дурна людина; **глобус** – викладач географії; **спецназ** – наглядачі в гуртожитку; **табло, шайба** – обличчя; **торба** – кінець; **пурга** – дурниця; **башня** – голова; **антена** – мобільний телефон; **капуста** – гроші, **портрет** – обличчя, фізіономія; відповідним чином з'явилися сленгізми **бик, бомба, валянок, газель, дрова, наводчик, мочалка, молекула, ембріон, шнурки; чайник, хліборізка, клешні, загібайла, граблі, булки, батон, шухляда, рубильник, ласти, лижі; поляна, рогац, стрілка, базар, труба, червона армія, штукатурка, ковбаса** та ін. [ССУС, 45 – 340; СУМС, 5-80]. До цієї групи належать також сленгізми з широким спектром значень. Так, лексема **фішка** має 5 розмовних значень: 1) особливість; 2) задум, нова ідея; 3) подія, новина; 4) ствердження, заява, думка і т.п. (Я собі не належу – нормальна *фішка!* (А.Дн.); 5) обличчя (Його *фішка* мені знайома (УРМ); лексема **колеса** розвинула 3 сленгових семми: 1) пігулки, 2) взуття, 3) автомобіль (- Ти сьогодні на колесах? (УРМ). Нових розмовних значень згадані лексеми набули у результаті перенесення первинних ознак слова на інші предмети. Тенденція до порівняння – сприйняття, позначення та оцінювання реалій за допомогою інших реалій – лежить в основі формування метафоричних сленгових номінацій на базі власних імен: **альоша, міша** – простак, простакуватий хлопець; **ксюша** – легкодоступна дівчина; **вася** – дурник, йолоп, невдаха тощо. Конотативні лексеми першого типу широко репрезентують дієслова на позначення фізичних, зокрема професійних, дій та процесів: **довбати, сікти, рубати, збирати, ламати, клеїти, плющити, бити, стригти, точити, чистити, дути, давити, товкти, стріляти, пороти** та ін., що змінили свою семантику та перейшли з фізичної сфери до соціальної. Таким чином утворилися такі сленгові слова та вирази, як **мовчанка задовбала, вирубатися від втоми, сікти в комп'ютерах, змінити колеса, збирати дань, обламати когось, компостувати мозок, наламати тягу, склеїти ласти, пробити на сушняк, стригти фонтани, забити болт на щось, точити хавчик, чистити мозги, надуті мішки, роздавити пляшку, товкти по портрету, стрельнути бабок, пороти бока/бочину** тощо [СУМС, 5-80]. Вербатив **плющити**, первинним значенням якого є семема „натискаючи на що-небудь, б'ючи по чомусь, робити його плоским, тонким” [СУМ, т.VI, 602], у сучасному мовленні, крім основного, набув кілька сленгових значень: 1) „бути

¹ Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика (Глибинні регулятиви психополітичного повсякдення): Монографія. – к.: Львів, 2001. – 334 с.

² Межі статті дозволили розкрити три типи лексичної конотації.

у піднесеному настрої, зумовленому дією алкоголю, куріння, наркотику тощо” 2) „розриватися від сміху”: Оце тебе *плющить!* (УРМ); 2) „бути у хворобливому стані, почуватися хворим, слабким (про головний біль, тиск, запаморочення і т.п.)”: Я моментально зрозумів значення слова **плющити**. Мене **плющило** й в’ючило, грицало й пекало, шурило, пазурило, цвиркало, сутанило наскрізь ковдрами в зірочку, аж підгиналися коліна (Л.Д.) [ССУС, 239]. Лексема **зависати** має 3 розмовних значення: 1) „проводити час де-небудь, розважатися”; 2) „не вловлювати суті розмови”; 3) „вийти з ладу (про комп’ютер)”. Зазначимо, що у структурі лексичного значення конотативно маркованих номінацій, що утворилися шляхом метафоризації, на перший план виходять конотативні смисли, які реалізуються через денотат (денотацію). Основним компонентом конотації виступає іронічність (...Думаю про себе і спостерігаю, як блискавично швидко змінюється її *табло*: губи жваві, ніби непосидючі, завжди рухаються, очі то скачуть, як дідиська, то примружуються, ніс то розширюється, то видовжується (А.Дн.); – Невже Дімі *торба*? (А.Дн.) Конотація цього типу не має формального вираження на словотвірному рівні.

Другий різновид сленгових номінацій репрезентують однозначні конотативні лексеми із зменшено-пестливим значенням на зразок: шампусик, компік, маршик, бабулесики, пивасик, бамперішики, тролік (тралік, тральчик), чувачок, типчик, курдуплик, нарік (наркуша), жмурик, черепушка/черепок, чичушка, кіношна, гринька; по бирику, по шурику та ін. Основним елементом конотації цих лексем є пестливість, яку забезпечують модифікаційні суфікси –ик– (-ік-), -к-, -уш-, -ок-, що надають позитивного аксіологічного змісту відповідним денотатам. Зазначимо, що на словотвірному рівні конотат має формальне вираження: емоційно-оцінне забарвлення виникає за допомогою суфіксів суб’єктивної оцінки. Такий тип конотації базується не на основних семах слова, а на периферійних, що виражені морфами. У структурі значення вказаних лексичних одиниць денотативний компонент є макрокомпонентом, на який наращується відповідна конотативна інформація: Вечір 17 лютого хотілося провести в тісному колі членів Клубу галогенів, тягнути *шампусик* і жувати канапе... (Л.Д.) До слів другої групи в лексичному складі української мови існують нейтральні, конотативно не марковані, літературні відповідники: **бабулесики** – гроші; **пивасик** – пиво; **черепушка** – череп, голова; **гринька** – гривня, **по бирику/по шурику** – швидко, ін. Існує думка (Т. Павлюк), за якою поява сленгізмів з пестливим значенням зумовлена психологічною необхідністю врівноважити, компенсувати той негативізм, який закодовано у сленгу як такому.

До другої групи належать скорочені або деформовані слова: **кури** – куратори, **магазин** – магазин, **мафон** – магнітофон, **мікроб** – мікроавтобус, **моцик** – мотоцикл, **фен, амфік(и)** – амфетамін, **адмін** – адміністратор, **адіки** – кросівки фірми adidas, **азер** – азербайджанець, **клава** – клавіатура, **чел** – чоловік, **галя/галюн** – галюцинація, **беха** – машина BMW, **хрест** – Хрещатик [ССУС, 45 – 340].

Третю групу репрезентують вербати та прикметники, у яких конотативний компонент значення є основним, денотативний компонент не має великого значення та відходить на другий план, напр., дієслова: злиняти, здибатись, здутись, звалити, вкурити, в’їхати, вилупитися, відшити, відморозити, кинути, кумарити, курьохкати, ошиватися, відкиснуть, паритися, припухати, приколотися, роздулитися, ушатати, задрати тощо; прикметники: борзий, відшиблений, гръобаний, довбаний, кумарний, лупатий, прикольний, реальний, стръомний, тупорилий, фіговий, шуганий та ін. Яскравим зразком цієї групи є також дієслова, що позначають процес говоріння, напр.: тьякати, тріщати, триндіти, тріпатися, торочити, терти, розорятись, мичати, каркати, варнякати, балаболити та ін. У лексем третього типу конотація реалізується через конотативні компоненти „інтенсивність”, „надмірність”, які деякі вчені (Т. Хомич) кваліфікують як інтенсивно-параметричну сему [15, 446-451]. – А може я на машині? – ...питаю я. Він трохи *притухає* від такої геть не романтичної наглості (І.К.); – То навіщо мене *кумарити*? Це ж зовсім гнила тема... (А.Дн.); Ти мене вже *задрав* своєю мораллю (А.Дн.); Ми рулили з Таксіма і приїхали знову в цей *гръобаний* Таксім! (І.К.)

Отже, кінець ХХ століття–початок ХХІ в Україні спонукав до демократизації суспільства у всьому. Це виявилось у розквітості мислення, необмеженості людських дій та вчинків, свободи вибору, що вплинуло й на мову. Нові віяння у культурі, соціальний розвиток, технічний прогрес, вплив маскультури спричинили появу великої кількості молодіжних новотворів – сленгізмів. Виникнення сучасних сленгових слів та виразів є об’єктивованим дійсністю процесом, який не можна і не варто зупиняти. Окремі мовознавці зазначають, що на сучасному етапі функціонування української мови накреслюється тенденція до формування загальнонаціонального сленгу – сукупності загальновідомих експресивних лексичних і фразеологічних одиниць зниженого стилю [4, 287]. Сленг – це одна із форм існування української мови. І хоча калюк з російської мови, суржику, неадаптованих англійських виразів у мовленні сучасної молоді забагато, вони також мають право на лексикографічне осмислення, що сприятиме покращенню культури усного мовлення і мовних смаків.

ДЖЕРЕЛА

ССУС – Словник сучасного українського сленгу / Упорядник Т.М. Кондратюк. – Харків: Фоліо, 2006. – 350 с.

СУМ – Словник української мови: В 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні / Ред. кол.: І.К. Білодід (голова). – К.: Наук. думка, 1970 – 1980. – I – XI т.

СУМС – Сучасний український молодіжний сленг: Словник-мінімум / Уклад. Т.П.Павлюк, А.В. Шумейкіна. – Ялта, 2009. – 80 с.

А.Дн. – Дністровий А. Місто уповільненої дії: Роман. – К.: Факт, 2003. – 320 с.

А.Дн. – Дністровий А. Патетичний блуд. – Харків: Фоліо, 2005. – 287с.

Л.Д. – Дереш Л. Архе: Монолог, який усе ще триває: Роман. – Харків: Фоліо, 2008. – 319 с.

І.К. – Карпа І. Перламутрове порно (Супермаркет самотності). Серія „text-драйв”. Роман. – К.: ПП Дуліби, 2005. – 216 с.

УРМ – Усне розмовне мовлення студентів 1-5 курсів спеціальності „Українська мова та література”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко О., Кравченко О. В усному мовленні – сленг // Урок української. – 2004. – № 11-12 (69–70). – С. 21–24.
2. Беляева Т.М., Хомяков В.А. Нестандартная лексика английского языка. – Л.: ЛГУ, 1985. – 136 с.
3. Бурденко Є.С., Заболотна О.А. Етимологія терміну „сленг” та сучасне його тлумачення. – <http://intkonf.org/burdenko-es-kpn-zabolotna-oa-etimologiya-terminu-sleng-ta-suchasne-yogo-tlumachennya/>
4. Грищенко Т. До характеристики мовлення студентів // Наукова спадщина професора С.В. Семчинського і сучасна філологія: Зб. наук. пр.: У 2 ч. / Упоряд. В.Ф. Чемес. – К.: Київський ун-т, 2001. – Ч. 1. – С. 286–297.
5. Іванова Н. Український музичний сленг: психологія носіїв, лексичний склад та ігрові ресурси мови // Урок української. – 2004. – № 5–6 (63-64). – С. 12-13; Урок української. – 2004. – № 7 (65). – С. 20–23. (Закінчення.)
6. Колоїз Ж.В. Українська оказіональна деривація: Монографія. – К.: Акцент, 2007. – 311 с.
7. Кондратюк Т.М. Сучасний український сленг і його місце в мовному і метамовному дискурсі // Словник українського сленгу / Упоряд. Т.М. Кондратюк; Худ-оформ. Б.П. Бублик, С.І. Правдюк. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 4–32.
8. Корейба В.І. Дослідження учнівського сленгу. Урок розвитку мовлення у 7 класі // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2004. – № 32 (36). – С. 2–3.
9. Мартос С.А. Молодіжний сленг: міф чи реальність // Вивчаємо українську мову та літературу. – 2005. – № 27 (67). – С. 24–27.
10. Сірінюк К. Молодіжний сленг як складова загальномовної культури нації // Українська мова і література в школі. – 2005. – № 5 (46). – С. 69–70.
11. Ставицька Л. Арг, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. – К.: Критика, 2005. – 464 с.
12. Ставицька Л. Слово про мову // Дивослово. – 2003. – №1 (551). – С. 20–23.
13. Тараненко О.О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) // Мовознавство. – 2002. – № 4–5. – С. 33–39.
14. Тропина Н.П. Семантическая деривация: мультипарадигмальное исследование: Монография. – Херсон: Изд-во ХГУ, 2003. – 332 с.
15. Хомич Т.Л. Особливості семантики маркованих лексичних одиниць (на матеріалі української художньої прози ХХІ століття) // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць / Відп. ред. М.Я. Площ. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – Випуск 4. – С. 446–451.
16. Хомяков В.А. Три лекції о сленге: Пособ. для студ. англ. отдел. по спец. «Нелит. лексика и фразеология в совр. англ. яз.». – Вологда: ВГПИ, 1970. – 64 с.
17. Христенко О. Молодіжний дискурс та його ціннісні домінанти // Семантика мови і тексту: Матеріали ІХ Міжнародної конференції. – Ів.-Фр.: ВДВ ЦІТ, 2006. – С. 432–434.

The article presents a scientific investigation of the modern Ukrainian slang. The role of slang in the youth communication, the slangy words and phrases and their peculiarities has been analyzed here. The analysis of the slangy nominations allows to describe the mechanisms of the lexical connotations. Slang as the essential element of youth culture and mind and the special verbal code is the integral part of the Ukrainian language.

Key words: slang, slangy lexeme, meaning, denotation, connotation.

ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СЛОВОТВОРЕННІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ

Н. А. Адах

ІНДИВІДУАЛЬНО-АВТОРСЬКІ КОЛЬОРОНАЗВИ У ПОЕТИЧНОМУ ЛЕКСИКОНІ ВАСИЛЯ БАРКИ

У статті аналізуються семантичні особливості індивідуально-авторських кольороназв, що належать до різних частиномовних класів, зафіксовані у поетичній мові Василя Барки. Визначено домінантні лексико-семантичні групи кольороназв, їх кількісний склад та якісне наповнення.

Ключові слова: кольороназва, кольоратив, лексико-семантична група, інновація, неолексема, сема.

Мова постійно розвивається, змінюється в просторі і часі. Найрухливішим з-поміж інших структурних рівнів мови є лексичний, оскільки словниковий склад найбільше зазнає змін. Найчастіше ці зміни відбуваються завдяки появі нових лексичних одиниць у художній літературі та ЗМІ, раніше не зафіксованих у загальнонавчаних словниках.

Лінгвістичні розвідки вітчизняних мовознавців були присвячені вивченню різних аспектів оказіональних слів, а саме: лексико-семантичного (І.К.Білодід, В.М.Русанівський, В.А.Чабаненко), словотвірного (В.В.Герман, І.Г.Олійник, Л.П.Павленко, О.А.Стишов, Ж.Колоїз, О.О.Тараненко), лінгвостилістичного (С.Я.Єрмоленко, Н.М.Сологуб, Г.М.Сюта, Т.Г.Юрченко), лексикографічного (Г.М.Колесник, Г.М.Віняр, Г.М.Вокальчук, Ж.В.Колоїз, Л.Р.Шпачук, О.М.Рудь), функціонального (В.С.Ващенко, О.О.Жижома) та інших.

Одним із важливих аспектів вивчення індивідуально-авторських новотворів є всебічний аналіз їх словотвірних, функціональних і семантичних властивостей у поетичному мовленні. Численні спостереження в поезії переконують у зацікавленості письменників назвами кольорів. Колірна гама як важливе мовноестетичне явище є одним із показників індивідуального стилю автора, а її аналіз має принципове значення для розуміння специфіки національної мовної картини світу. Проблема семантики кольоративів та їх естетичної значущості в художньому тексті постійно перебуває в полі зору науковців (праці І.М.Бабій, А.А.Брагіної, О.М.Дзівак, В.В.Дятчук, С.Я.Єрмоленко, Т.В.Ковальової, Л.О.Пустовіт, Л.І.Шутової та ін.). Оказіональні кольороназви малодосліджені, оскільки мовознавці розглядають їх як компонент складних слів (О.М.Рудь, Г.М.Вокальчук).

Значний інтерес для сучасної лінгвістики становить ідіостиль представника еміграційної поезії – Василя Барки. Адже "мовна палітра його поезій надзвичайно широка і різнобарвна, цілеспрямовано "нарошувана" власними